

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: ...ФИЛОСОФСКИ.....

Специалност: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Бакалавърска програма: ФИЛОСОФИЯ

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

--	--	--	--

СВЯТ, ЕЗИЦИ, ОНТОЛОГИИ

Преподавател: Проф. Сергей Герджиков, д.ф.н.

Асистент: Сергей Герджиков

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	
Обща извънаудиторна заетост		60
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		4

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	30%
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	20%
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	30%
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит	20%

Анотация на учебната дисциплина:

Нов избираем курс, който отчита съвременната глобална ситуация във Философия на езика и проблемите на онтологията.

Курсът култивира знания, умения и компетентности в сферата на взаимодействието между езика и света. Отчита се постметафизичната ситуация на свързване на онтологичната проблематика с темата за езика (езиците). Използват се новите постижения на лингвистиката.

Разработена е мрежа от локални решения на проблеми в областта „свят–езици–онтологии”, която излиза отвъд деленията субект–обект, духовно–материално, природа– култура и отвъд „Фундаменталната онтология” в хоризонта на множеството онтологични модели, зависими от локални граматика, сфери на описване и научни теории.

Авторът прилага разработени теми в серия монографии: *Философия на относителността, Формата на човешкия свят, Светуване*. Разглеждат се и ключови постановки на Далекотоизточната философия.

Прави се анализ на някои текстове в съвременната философия по проблеми на онтологията.

Предварителни изисквания:

Няма специални предварителни изисквания.
Курсът е за студенти-бакалаври от I до IV курс.

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Очаквани резултати:

Съзнаване и ориентация в съвременната постметафизична и глобална ситуация във философското изследване на езиците и света. Разбиране за относителността на езиците, категориите и онтологите. Способност за самостоятелна работа по проблемите на „света” и неговата проекция във вариантни описания.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Реалното Що е „реално” и „нереално”? Квалии, феномени, смисли	2 + 2 (4 акад. часа)
2	Виртуалното За „виртуалния свят”. Знаците и артефактите. Реферирането	4 акад. часа
3	Светът като форма Форми и групи. Възникване и изчезване на форми. Хаос и ред. Проблемът за информацията	4 акад. часа
4.	Светът като процес Моменти и серии. Динамики на формите – проекция, презентация, трансформация, трансдукция	4 акад. часа
5.	Знаци и знакови форми Знаците и тяхното свързване със сетивните реалии. Знакови форми и серии. Синтези между знаците. Проблемът за синтеза на понятията	4 акад. часа
6.	Относителност – реална и виртуална Проблемът за отношението – определеност и относителност. Реални и виртуални отношения	4 акад. часа
7.	Естественият език – глобалност и локалност. Комуникация, адаптация, общностни форми на живот. Езикът като подреждане на реалността. Езикови групи (семейства) и локални онтологии	4 акад. часа
8.	Езикова относителност – граматика и лексика Проблемът с универсалната граматика. Граматическа относителност. Думите и тяхното локално функциониране. Елементарната лексика, реферираща сетивни форми. Големите локални понятия	4 акад. часа
9.	Езикова неопределеност Неопределеността като неотнесен знак и като случайност на знака. Неопределеността като гъвкавост на реферирането	4 акад. часа
10.	Потокът на езика и потокът на света Говорене и писане – синтез на езикови серии. Създаване на виртуален пласт. „Изкуствени езици”. Научен и спекулативен език	4 акад. часа
11.	Универсалиите „Универсалии” – езикови и светови форми. Пространство-времеви форми и езикови универсалии	4 акад. часа

12.	Опозицията субект – обект и онтологичните ѝ проекции Човешката форма и нейния ресинтез – база за обособяване на субекта. Триадата S–V–O и нейните вариации. Разтваряне на опозицията S – O във феномена. Локални граматични форми и локални онтологии	4 акад. часа
13.	Опозицията субект – предикат и онтологията Сетивни форми и предициране. Квалиите като „качества”. Асиметрия и обратимост на предицицията. Онтологическа относителност и неопределеност	
14.	Предмет –свойство – отношение. Проблемът за същностите „Нещото само по себе си” – неопределеност. Определяне чрез отнасяне. Онтологична относителност. Същности, „естествени видове”, динамични форми	
15.	Проблемът за „Абсолюта” и „битието”. Неопределеност на неотнесеното. Абсолютно–относително. „Битието” и границите на езика	

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Реалното Що е „реално” и „нереално”? Квалии, феномени, смисли
2	Виртуалното За „виртуалния свят”. Знаците и артефактите. Реферирането
3	Светът като форма Форми и групи. Възникване и изчезване на форми. Хаос и ред. Проблемът за информацията
4.	Светът като процес Моменти и серии. Динамики на формите – проекция, презентация, трансформация, трансдукция
5.	Знаци и знакови форми Знаците и тяхното свързване със сетивните реалии. Знакови форми и серии. Синтези между знаците. Проблемът за синтеза на понятията
6.	Относителност – реална и виртуална Проблемът за отношението – определеност и относителност. Реални и виртуални отношения
7.	Естественият език – глобалност и локалност Комуникация, адаптация, общностни форми на живот. Езикът като подреждане на реалността. Езикови групи (семейства) и локални онтологии
8.	Езикова относителност – граматика и лексика Проблемът с универсалната граматика. Граматическа относителност. Думите и тяхното локално функциониране. Елементарната лексика, реферираща сетивни

	форми. Големите локални понятия
9.	Езикова неопределеност Неопределеността като неотнесен знак и като случайност на знака. Неопределеността като гъвкавост на реферирането
10.	Потокът на езика и потокът на света Говорене и писане – синтез на езикови серии. Създаване на виртуален пласт. „Изкуствени езици”. Научен и спекулативен език
11.	Универсалии „Универсалии” – езикови и светови форми. Пространство-времеви форми и езикови универсалии
12.	Опозицията субект–обект и онтологичните ѝ проекции Човешката форма и нейния ресинтез – база за обособяване на субекта. Тριάдата S–V–O и нейните вариации. Разтваряне на опозицията S – O във феномена. Локални граматични форми и локални онтологии
13.	Опозицията субект–предикат и онтологията Сетивни форми и предизиране. Квалиите като „качества”. Асиметрия и обратимост на предикацията. Онтологическа относителност и неопределеност
14.	Предмет–свойство–отношение. Проблемът за същностите „Нещото само по себе си”–неопределеност. Определяне чрез отнасяне. Онтологична относителност. Същности, „естествени видове”, динамични форми
15.	Проблемът за „Абсолюта” и „битието”. Неопределеност на неотнесеното. Абсолютно–относително. „Битието” и границите на езика

Библиография

Основна:

- Аристотел. *Категории*. Прев. Ив. Христов. София: Наука и изкуство, 1992
- Витгенщайн, Лудвиг (1953). *Философски изследвания. Избрани съчинения*. Прев. Н. Милков. София: Наука и изкуство, 1988
- Герджиков, С. *Философия на относителността*. София: „Екстрем”, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2008
- Герджиков, Сергей. *De-cogito. Отмисляне на измисления свят*. София: Екстрем, 2007
- Герджиков, Сергей. *Светуване*. С: „Екстрем”, „Изток-Запад”, 2010
- Герджиков, Сергей. *Формата на човешкия свят*. С: „Екстрем”, „Изток-Запад”, 2010
- Джуандзъ. Прев. Е. Стойчева, С. Герджиков. София: Екстрем, 2008
- Кант, Имануел. *Критика на чистия разум*. Прев. Ц. Торбов. София: БАН, 1967
- Карнап, Нойрат, Хан. „Научното схващане на света – виенският кръг“. *Философия на науката, антология*. София: Лик 1999, 74–79
- Карнап, Рудолф. „Преодоляване на метафизиката чрез логически анализ на езика“. *Философия на логиката, II*. София: Изток-Запад, 2008, 9–31
- Нагарджуна. *Философия на средния път*. София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 2008
- Сосюр, Фердинад дьо. *Курс по обща лингвистика*. С: Наука и изкуство, 1992
- Фреге, Готлоб. „Върху смисъла и значението“. *Философски логики*. София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 2003, 30–52 (Frege, Gottlob, 1892)
- Хайдегер, М. *Битие и време*. Прев.: Димитър Зашев. София: Академично издателство „Марин Дринов”, 2005
- Хегел, Георг. *Науката Логика, т. 1*. Прев. Г. Дончев. София: БКП, 1966
- Хегел, Георг. *Феноменология на духа*. Прев. Г. Дончев. София: Наука и изкуство, 1969.
- Quine, Willard “On What There Is“. *Semantics and the Philosophy of Language*. Urbana: The Univ. of Illinois Press at Urbana, 1952: 189–206

Quine, Willard. "Ontological Relativity". *The Journal of Philosophy* LXV (1968): 185–212
Nagel, Thomas. "What is it like to be a bat?". *Philosophical Review* LXXXIII, 4, 435–450
Nakamura, Hadjime. *Ways of Thinking of Eastern Peoples: India-China-Tibet-Japan*. Honolulu: The Univ Press of Hawaii, 1964
Sapir, Edward. *Language. An Introduction to the Study of Speech*, 1921. <http://www.bartleby.com>
Whorf, Benjamin (1936). "An American Indian Model of Universe". *Language, Thought, and reality*. MIT Press, 1956: 57–64
Whorf, Benjamin (1940). "Science and linguistics". *Language, Thought, and reality*. MIT Press, 1956: 207–219. (Уорф, Бенджамин. „Наука и языкознание“. *Новое в лингвистике*. Вып. 1. Москва: 1960)

Допълнителна:

"Qalia". *Stanford Encyclopedia of Philosophy*
Chomsky, Noam. *Language and Mind*. New York, etc.: Harcourt Brace Jovanovich, 1968
Chomsky, Noam. *Syntactic Structures*, Moton: 1957
Gödel, Kurt (1961). "The modern development of the foundations of mathematics in the light of philosophy". *Collected Works*, Volume III. Oxford University Press, 1981
<http://ru.philosophy.kiev.ua/library/ryle/categ.html>
Langacker, Ronald, *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. II. Descriptive Application. Stanford & Stanford University Press, 1991
Quine, Willard. *The Roots of reference*. La Salle: Open Court, 1973
Russel, Bertrand. *Our Knowledge of the External World*. London and New York & Routledge, 1995
Ryle, Gilbert. "Categories", 1938.
Sapir, Edward. *The Collected Works of Edward Sapir*, VI. American Indian Languages. Edited by V. Golla. Mouton de Gruyter, 1991.
Shannon, Claude (1948). "A Mathematical Theory of Communications". *The Bell System Technical Journal* 27: 379–423, 623–656, July, October, 1948.
Whorf, Benjamin (1936). „A Linguistic Consideration of Thinking in Primitive Communities“. *Language, Thought, and reality*. MIT Press, 1956: 65–86
Whorf, Benjamin (1938). "The Relation of Habitual Thought and Behavior to Language". *Language, Thought, and reality*. MIT Press, 1956: 134–159.
Whorf, Benjamin (1941). "Language and Logic". *Language, Thought, and reality*. MIT Press, 1956: 233–245.
Whorf, Benjamin. "Some verbal categories of Hopi". *Language, Thought, and reality*. MIT Press, 1956: 112–124.

Дата: 5.01.2015

Съставил:
(Проф. Сергей Герджиков, д.ф.н.)